

Analýza vývoje příjmů a výdajů domácností ČR v 1. čtvrtletí 2024

Důvod zpracování:

Průběžné monitorování aktuální
situace hospodaření domácností

Obsah:

I. Textová část
II. Tabulková příloha

Zpracoval:

Sekce ekonomická a provozní
Oddělení koncepcí, analýz příjmů a statistik

Datum zpracování:

30. srpna 2024

Praha 2024

I.

TEXTOVÁ ČÁST

OBSAH

Metodika a zdroje použitých dat	1
A. Hlavní poznatky z analýzy	2
B. Vývoj rozhodujících skupin příjmů, životních nákladů, výdajů, úvěrů a úspor domácností	4
1. Příjmy domácností	4
1.1 Základní charakteristika	4
1.2 Mzdy	6
1.3 Sociální příjmy	13
1.4 Ostatní příjmy	22
2. Spotřebitelské ceny a životní náklady	24
3. Peněžní výdaje, úvěry a úspory domácností	27
3.1 Peněžní výdaje	27
3.2 Peněžní úvěry	28
3.3 Úspory	30
C. Vývoj ve druhém čtvrtletí 2024 a predikce na další období	32

METODIKA A ZDROJE POUŽITÝCH DAT

Makroekonomické zhodnocení vývoje spotřebitelských cen, peněžních příjmů, výdajů, bankovních vkladů a úspor (investic) domácností vychází z dat Českého statistického úřadu (dále ČSÚ), databáze ARAD České národní banky (dále ČNB), Asociace pro kapitálový trh (dále AKAT), České leasingové a finanční asociace (dále ČLFA), Czech Banking Credit Bureau (dále CBCB), vlastní databáze Ministerstva práce a sociálních věcí (dále MPSV) a České správy sociálního zabezpečení (dále ČSSZ). Využity byly také výsledky šetření v rámci Informačního systému o průměrném výděлку (dále ISPV). Od ČSÚ byla převzata rovněž data o hrubém domácím produktu (pokud není uvedeno jinak, tak HDP není sezonně očištěn o nestejný počet pracovních dní) a úhrnné produktivitě práce.

V kapitole 1.1 je zdrojem dat k sociálním dávkám v rámci běžných příjmů domácností databáze národních účtů ČSÚ. Tento údaj je z důvodu odlišné metodiky a obsahu nesrovnatelný s údaji MPSV obsaženými v kapitole 1.3. Údaj o celkových sociálních transferech domácnostem publikovaný v kapitole 1.1 například zahrnuje imputovaný státní příspěvek na zdravotní pojištění za osoby, za něž je plátcem stát, dále zvláštní sociální dávky pro příslušníky ozbrojených sil při skončení služebního poměru nebo sociální dávky poskytované mimo vládní programy sociálního zabezpečení.

Analýza mzdového vývoje byla do úrovně firem zpracována na základě údajů ČSÚ. Průměrná mzda byla vykazována na přepočtené počty zaměstnanců (zohledňující délku pracovního úvazku) v celém národním hospodářství. Při zpracování dat o průměrných mzdách byly ČSÚ uplatněny metody odhadů nonresponse a doodhady za nešetřenou část populace, které vycházely z administrativních zdrojů dat. Data za jednotlivé regiony byla získána tzv. pracovištní metodou – tj. podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců.

V kapitole o spotřebitelských cenách jsou rovněž využity údaje o harmonizovaném indexu spotřebitelských cen (HICP), který publikuje Eurostat. Mezi strukturou spotřebního koše národního indexu spotřebitelských cen ČR a strukturou spotřebního koše HICP jsou určité rozdíly. Ve váhách HICP jsou zahrnuty tržby za nákupy cizinců na území České republiky, ale není v nich zahrnuto imputované nájemné na rozdíl od národního indexu spotřebitelských cen, kde tržby za nákupy cizinců zahrnuty nejsou, ale je zde zahrnuto imputované nájemné.

S výjimkou použitých údajů z vlastní databáze MPSV, dat ČSÚ o vývoji spotřebitelských cen a životních nákladů, přehledů ČNB (bankovní vklady a úvěry) a údajů z ISPV je nutno všechna ostatní uváděná data považovat za předběžná.

Analýza obsahuje údaje platné k 16. srpnu 2024

A. HLAVNÍ POZNATKY Z ANALÝZY

Ekonomika České republiky zaznamenala ve srovnání s 1. čtvrtletím 2023 meziroční ekonomický růst (zejména vlivem zvýšených výdajů domácností na konečnou spotřebu domácností a vlády a také vyšší zahraniční poptávkou).

Hrubý domácí produkt ve stálých cenách se meziročně zvýšil o 0,3 % a ve srovnání s průměrem Evropské unie (+0,5 %) byl ekonomický vývoj lehce podprůměrný.

Na hospodářském růstu se v 1. čtvrtletí největší měrou podílela konečná spotřeba domácností, vlády a bilance zahraničního obchodu. Naproti tomu příspěvek tvorby hrubého kapitálu (zejména změna zásob) byl záporný a růst hrubého domácího produktu poměrně výrazně snížil.

V rámci nabídkové strany došlo v 1. čtvrtletí 2024 k meziročnímu poklesu hrubé přidané hodnoty o 0,8 %. Na tomto snížení se nejvíce podílel pokles výkonu průmyslu (zejména zpracovatelského průmyslu), stavebnictví a obchod, doprava, ubytování a pohostinství.

Z podrobnějšího rozboru příjmů a výdajů domácností vyplynuly tyto základní poznatky:

- hrubý disponibilní důchod sektoru domácností (na makroúrovni statistiky národních účtů) vzrostl nominálně o 2,2 % na 1 082,8 mld. Kč, což při zohlednění cenové inflace znamenalo jeho reálné zvýšení o 0,1 %,
- největším zdrojem peněžních příjmů domácností byly mzdy; průměrná měsíční nominální mzda v národním hospodářství (na přepočtené počty zaměstnanců) činila 43 941 Kč a její meziroční dynamika růstu se snížila o 1,9 p. b. na 7,0 %,
- došlo k obnovení růstu průměrné reálné mzdy, která se meziročně zvýšila o 4,8 %,
- příjmy sociálního charakteru – druhé nejvýznamnější složky úhrnných příjmů domácností – v nominálním vyjádření vzrostly (o 5,4 %) a nárůst byl zaznamenán i v reálném vyjádření (o 3,2 %). Nominální pokles byl zaznamenán u dávek pomoci v hmotné nouzi a humanitární dávky občanům Ukrajiny, příjmy občanů ze zbývajících druhů sociálních dávek se zvýšily,
- v březnu 2024 dosáhla průměrná výše (samostatně vypláceného) starobního důchodu úrovně 20 682 Kč a srovnatelnou skutečnost za březen 2023 překročila o 6,1 %; celkový počet důchodců se ke stejnému datu meziročně zvýšil o 8,8 tis.,

- na dávky pomoci v hmotné nouzi bylo vyplaceno o 3,0 % finančních prostředků méně než ve stejném období předchozího roku; snížily se výdaje na doplatek na bydlení (o 14,0 %), naopak výdaje na příspěvek na živobytí a mimořádnou okamžitou pomoc se zvýšily (o 1,6 %, resp. o 15,2 %),
- na podporu v nezaměstnanosti bylo čerpáno o 0,5 mld. Kč (o 16,1 %) více než v 1. čtvrtletí 2023; průměrný podíl nezaměstnaných osob se zvýšil o 0,1 p. b. na 3,9 %; průměrná výše podpory v nezaměstnanosti činila 10 733 Kč a byla o 930 Kč vyšší než v 1. čtvrtletí 2023,
- na začátku tohoto roku výrazně zpomalil průměrný meziroční index růstu spotřebitelských cen, který za 1. čtvrtletí dosáhl úrovně 102,1 % (ve stejném období minulého roku činil dokonce 116,4 %); proinflačně působil zejména spotřební oddíl bydlení,
- sektor domácností vynaložil 875,7 mld. Kč na výdaje spojené s individuální spotřebou (reálně o 2,3 % meziročně více),
- zvýšená dynamika růstu zadlužení domácností, kterou bylo možné sledovat v předchozích letech, od konce roku 2022 výrazně zpomalila a celkový objem půjček domácností u bank se k 31. 3. 2024 meziročně zvýšil o 107,6 mld. Kč na úroveň 2 266,6 mld. Kč,
- meziroční nárůst bankovních úspor domácností dosáhl ke konci roku úrovně běžné před roky 2020 a 2021, kdy došlo v důsledku pandemie k jejich výraznému nárůstu – objem úspor se podle dostupných údajů ČNB v březnu tohoto roku meziročně zvýšil o 286,4 mld. Kč na 3 733,0 mld. Kč.

B. VÝVOJ ROZHODUJÍCÍCH SKUPIN PŘÍJMŮ, ŽIVOTNÍCH NÁKLADŮ, VÝDAJŮ, ÚVĚŘŮ A ÚSPOR DOMÁCNOSTÍ

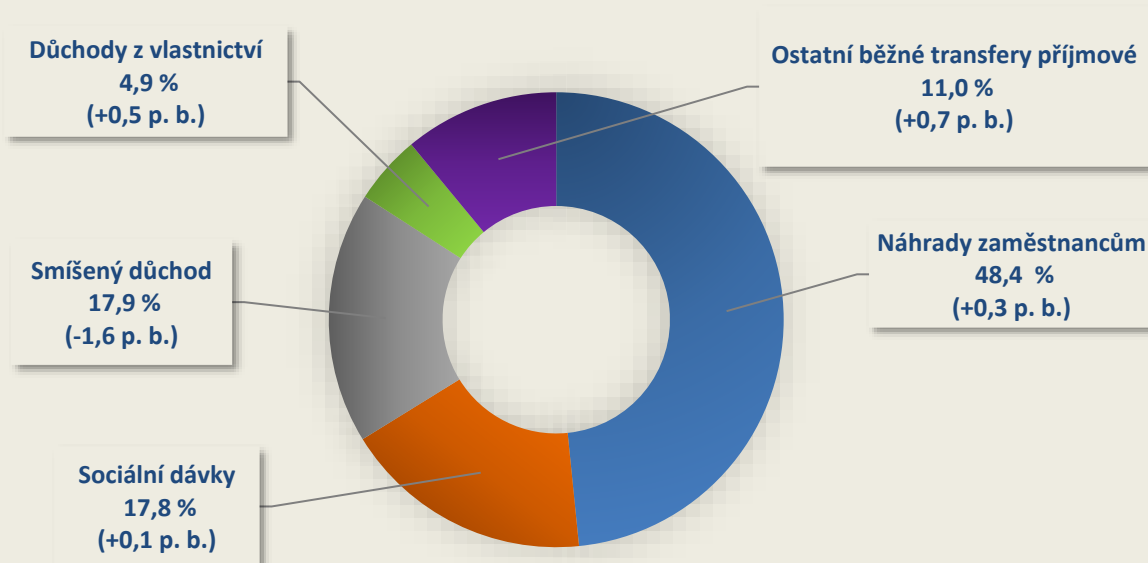
1. PŘÍJMY DOMÁCNOSTÍ

1.1 Základní charakteristika

Běžné příjmy sektoru domácností (podle statistiky národních účtů) dosáhly celkové výše 1 701,2 mld. Kč. Meziročně tak vzrostly nominálně o 57,2 % (+83,9 mld. Kč) a reálně o 3,0 % (při růstu hrubého domácího produktu ve stálých cenách o 0,3 %).

Na reálném růstu úhrnného objemu běžných příjmů se největší měrou podílely náhrady zaměstnancům (+3,7 %) a ostatní běžné transfery – jedná se o náhrady z neživotního pojištění, výhry ze sázek a loterií apod. (+10,5 %). V menší míře pak na něm participovaly sociální dávky a důchody z vlastnictví (+3,4 %, resp. +14,4 %). Reálný pokles zaznamenal smíšený důchod – zahrnující zejména příjmy z podnikatelských aktivit (-5,6 %).

Struktura běžných příjmů domácností
(v 1. čtvrtletí 2024)

Poznámka: V závorkách jsou uvedeny rozdíly proti 1. čtvrtletí roku 2023

Zdroj: Zpracováno z předběžných údajů ČSÚ

Po odpočtu běžných výdajů (především daní z příjmů a příspěvků na sociální a zdravotní pojištění) zůstal sektoru domácností úhrnný disponibilní důchod v částce 1 082,8 mld. Kč, což bylo reálně o 0,1 % více než ve srovnatelném loňském období (kdy se kupní síla jeho objemu meziročně zvýšila o 3,1 %).

Relace disponibilního důchodu k objemu hrubého domácího produktu (v běžných cenách) meziročně poklesla o 1,1 p. b. na 55,3 %.

Podrobnější číselné údaje o vývoji příjmů v sektoru domácností jsou součástí následující tabulky:

Příjmy sektoru domácností podle statistiky národních účtů

Ukazatel	mld. Kč		Meziroční index v %	
	1. čtvrtletí 2023	1. čtvrtletí 2024	nominální	reálný ¹⁾
Běžné příjmy celkem	1 617,3	1 701,2	105,2	103,0
z toho: Náhrady zaměstnancům ²⁾	778,2	824,2	105,9	103,7
z toho: Mzdy a platy	596,3	633,7	106,3	104,1
Sociální dávky	287,4	303,5	105,6	103,4
Smíšený důchod ³⁾	315,2	303,9	96,4	94,4
Důchody z vlastnictví ⁴⁾	70,9	82,9	116,8	114,4
Ostatní běžné transfery příjmové ⁵⁾	165,5	186,8	112,8	110,5

Poznámka: Indexy propočteny z nezaokrouhlených údajů

¹⁾ Při použití indexu spotřebitelských cen (102,1 %)

²⁾ Mzdy a platy; sociální příspěvky zaměstnavatelů

³⁾ Provozní přebytek (vytvořený výrobními činnostmi) a smíšený důchod
- odměna za práci vykonanou vlastníkem (nebo členy jeho rodiny)

⁴⁾ Např. úroky, dividendy, pachtovné

⁵⁾ Např. náhrady z neživotního pojištění, výhry ze sázek a loterií, převody ze zahraničí

Zdroj: Zpracováno z předběžných údajů ČSÚ

1.2 Mzdy

Průměrná mzda se meziročně zvýšila nominálně o 7,0 % a po devíti čtvrtletích reálného poklesu již zaznamenala reálný nárůst o 4,8 %.

Rozhodující část peněžních příjmů domácností tvořily mzdy. Na jejich celkových příjmech se v 1. čtvrtletí 2024 podílely 39,5 % (ve stejném období předchozího roku 38,8 %). Celkový objem mzdových prostředků (bez ostatních osobních nákladů) zúčtovaný všem zaměstnancům k výplatě za celé národní hospodářství dosáhl 529,2 mld. Kč a byl tak meziročně nominálně vyšší o 7,2 %.

Vývoj mezd v hodnoceném období charakterizovaly zejména následující skutečnosti:

- meziročně nižší nominální nárůst průměrné mzdy,
- úsporná opatření v platové oblasti ve veřejných službách a správě (stagnace platových tarifů),
- zvýšení kupní síly průměrných výdělků zaměstnanců v důsledku významně vyšší dynamiky růstu meziroční průměrné nominální mzdy v porovnání s mírou inflace,
- nárůst průměrné reálné mzdy byl zaznamenán v 17 z 19 sledovaných odvětvových agregacích CZ-NACE a v regionálním členění ve všech 14 krajích,
- stagnace produktivity práce doprovázená zvýšením průměrné reálné mzdy,
- pokles jak meziodvětvové diference, tak i územní diference mezd zaměstnanců (na makroúrovni).

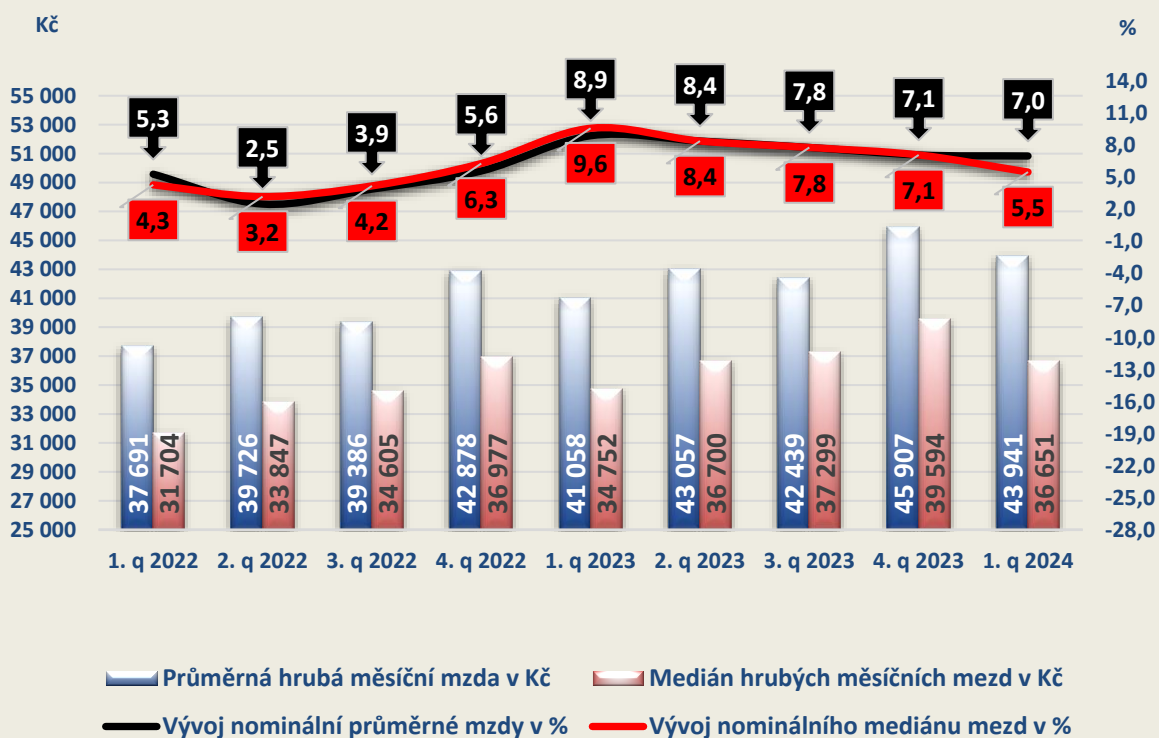
Průměrná hrubá měsíční nominální mzda v celém v národním hospodářství dosáhla v 1. čtvrtletí 2024 výše 43 941 Kč, což představovalo meziroční nominální nárůst o 7,0 %, tj. o 2 884 Kč. Tempo růstu průměrné nominální mzdy však pokračovalo v sestupném trendu, který započal již ve 2. čtvrtletí loňského roku. Dynamika růstu průměrné mzdy byla ve sledovaném období o 1,9 p. b. nižší než v 1. čtvrtletí 2023.

Vývoj průměrné reálné mzdy příznivě ovlivnila míra inflace, jejíž dynamika se po předchozím více než dvouletém období výrazného (dvouciferného) růstu přiblížila inflačnímu cíli ČNB.

Spotřebitelské ceny v 1. čtvrtletí 2024 se meziročně zvýšily o 2,1 % (v 1. čtvrtletí 2023 vzrostly o 16,4 %), tzn. že průměrná reálná mzda vzrostla o 4,8 % (souhrnný přehled viz tabulku č. 2 v příloze). Jednalo se o obnovení růstu průměrné reálné mzdy, který byl zaznamenán naposledy ve 3. čtvrtletí 2021 (o 1,2 %).

K publikovaným čtvrtletním údajům ČSÚ o průměrných mzdách patří i medián. Medián mezd (průměrná hodnota mzdového rozdělení), který je odvozen ze statisticko-matematického modelu vycházejícího z výběrového šetření ISPV MPSV, dosáhl v 1. čtvrtletí roku 2024 úrovně 36 651 Kč. Jeho nárůst byl o 1,5 p. b. nižší než u průměrné mzdy, proti stejnému období předchozího roku tedy vzrostl nominálně o 5,5 % a reálně o 3,3 %. Medián mezd byl ve sledovaném období nižší o 7 290 Kč než průměrná mzda. Medián mezd žen činil 33 793 Kč (vzrostl nominálně o 5,9 %, reálně o 3,7 %), medián mezd mužů byl o 5 748 Kč vyšší a dosáhl úrovně 39 541 Kč (vzrostl nominálně o 5,0 %, reálně o 2,8 %).

Vývoj průměrné měsíční mzdy a mediánu měsíčních mezd (v jednotlivých čtvrtletích roků 2022 až 2024)

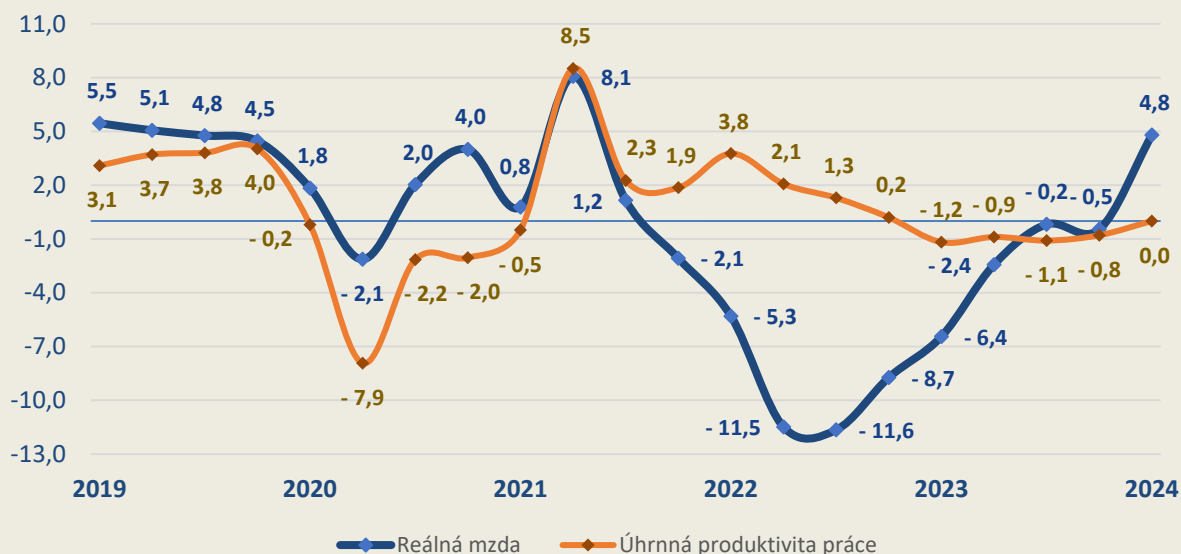

Zdroj: Zpracováno z údajů ČSÚ

Čistá nominální průměrná mzda (podle propočtů MPSV) zaznamenala (vlivem nezvyšování slevy na poplatníka nebo slevy na vyživované děti a nově pro zaměstnance zavedením platby pojistného ve výši 0,6 % na nemocenské pojištění) nižší meziroční nárůst než průměrná nominální hrubá mzda v národním hospodářství (před zdaněním) jak u zaměstnanců bez dětí, tak i u zaměstnanců s dětmi. Zatímco zvýšení hrubé mzdy představovalo (jak již bylo uvedeno výše) 2 884 Kč (7,0 %), čistá mzda se zvýšila o 1 867 Kč, tj. o 5,7 % u bezdětného zaměstnance, o 5,5 % u zaměstnance s jedním dítětem, o 5,2 % u zaměstnance se dvěma dětmi a o 4,9 % u zaměstnance se třemi a více dětmi.

Zvýšení kupní síly výdělků byl v hodnoceném období doprovázen stagnací produktivity práce. Dynamika úhrnné produktivity práce (v pojetí hrubého domácího produktu ve stálých cenách na 1 pracovníka v národním hospodářství) ve sledovaném období meziročně stagnovala; podrobný vývoj úhrnné produktivity práce a reálné mzdy za jednotlivá čtvrtletí viz následující graf:

**Srovnání vývoje reálné mzdy a úhrnné produktivity práce
v letech 2019 až 2024
(meziroční změna v % – jednotlivá čtvrtletí)**

Zdroj: Zpracováno z údajů ČSÚ

Relace produktivity práce a mezd se promítla do vývoje jednotkových mzdových nákladů, které v meziročním pohledu nominálně vzrostly o 7,0 % a reálně o 4,8 %. Růst mezd však nepředstavoval riziko z pohledu udržení konkurenceschopnosti tuzemské produkce.

Reálná hodnota objemu mzdových prostředků zúčtovaných k výplatě vzrostla oproti 1. čtvrtletí 2023 o 5,0 %; mzdová náročnost HDP (relace objemu mzdových prostředků k objemu hrubého domácího produktu v běžných cenách) se ve stejném porovnání zvýšila o 0,7 p. b. na 27,0 %.

Část mezd, které svým zaměstnancům dlužili zaměstnavatelé v platební neschopnosti, jim byla vyplacena Úřadem práce ČR na základě zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Celkem bylo takto k 31. 3. 2024 poskytnuto 49,4 mil. Kč (o 18,2 mil. Kč více než ve stejném období předchozího roku), z toho nejvíce v hl. m. Praze (23,3 mil. Kč), v Jihomoravském kraji (11,5 mil. Kč), Moravskoslezském kraji (4,4 mil. Kč), Středočeském kraji (2,8 mil. Kč) a Olomouckém kraji (1,6 mil. Kč).

Vývoj průměrného platu v jednotlivých odvětvích tzv. veřejné služby a správy byl nevyrovnaný a ovlivněný stagnací platových tarifů většiny zaměstnanců platové sféry. Nejnižší zvýšení o 1,9 % vykázalo odvětví „vzdělávání“. A i v rámci tohoto odvětví byl vývoj výdělků dosti diferencovaný.

Zatímco ve školách a školských zařízeních, jejichž zřizovatelem je kraj nebo obec, vzrostl průměrný plat pouze o 0,7 %, ve státem zřizovaných školských zařízeních se průměrný plat zvýšil o 4,8 p. b. více, tj. o 5,5 %. Největší nárůst o 11,1 % byl zaznamenán v odvětví „zdravotní a sociální péče“, ale ani v tomto odvětví nebyl vývoj vyrovnaný. Meziroční dynamika průměrného výdělku zaměstnanců v oblasti zdravotní péče byla více než dvojnásobná v porovnání s průměrným platem v oddíle sociální péče – podrobněji viz tabulku č. 3 v příloze.

Na nárůst průměrné mzdy v soukromé sféře působily v 1. čtvrtletí 2024 především tyto základní faktory:

- relativně vysoká poptávka po pracovní síle ve vybraných odvětvích, snaha zaměstnanců a jejich zástupců při mzdových vyjednáváních o co největší kompenzaci dopadů vysoké cenové inflace z předchozího období,
- v řadě odvětví přetrvávající vysoká míra zisku podniků,
- pokračující mírný nárůst zaměstnanosti i nezaměstnanosti; podíl nezaměstnaných osob činil 3,9 % k 31. březnu 2024 (k 31. březnu 2023 byl o 0,2 p. b. nižší, tj. činil 3,7 %).

Ze statistik o průměrném evidenčním počtu zaměstnanců na přepočtené počty (podle Podnikové statistiky o mzdách a zaměstnancích; liší se od Výběrových šetření pracovních sil) je zřejmé meziroční zvýšení zaměstnanců o 5,2 tis. (0,1 %). V detailnějším odvětvovém členění byly ve vývoji počtu zaměstnanců patrné rozdíly. Nárůst počtu zaměstnanců však zaznamenalo jedenáct odvětví. Z nich největší a nejvýznamnější absolutní nárůst počtu zaměstnanců byl vykázán v odvětví „vzdělávání“ o 7,5 tis. (tj. o 2,2 %), odvětví „ubytování, stravování a pohostinství“ o 7,2 tis. a odvětví „zdravotní a sociální péče“ o 5,2 tis. Naopak pokles zaměstnanosti byl zaznamenán v sedmi odvětvích. Nejvíce v odvětví „zpracovatelský průmysl“ o 18,7 tis. (tj. o 1,7 %), dále v odvětví „doprava a skladování“ o 3,4 tis. a v odvětví „administrativní a podpůrné činnosti“ o 1,0 tis.

Odvětví výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu se stalo druhým nejlépe výdělkovým odvětvím. Zaměstnanci tohoto odvětví podruhé v úrovni průměrného výdělku předstihli zaměstnance z odvětví peněžnictví a pojišťovnictví.

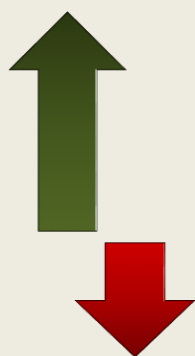
Z hlediska odvětvového členění (podle Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE) dosáhla v 1. čtvrtletí 2024 nejvyšší průměrné nominální mzdy tradičně odvětví „informační a komunikační činnosti“ (84 299 Kč), odvětví „výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu“ (81 311 Kč) a odvětví „peněžnictví a pojišťovnictví“ (78 972 Kč). Celorepublikový průměr (43 941 Kč) byl překročen rovněž v odvětvích „profesní, vědecké

a technické činnosti“ (55 538 Kč), „těžba a dobývání“ (48 025 Kč), „zdravotní a sociální péče“ (47 696 Kč) a „veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení“ (44 676 Kč). Nejnižší průměrná mzda byla v odvětví „ubytování, stravování a pohostinství“ (26 012 Kč), nově v odvětví „zemědělství, lesnictví a rybářství“ (31 813 Kč) a v odvětví „administrativní a podpůrné činnosti“ (32 166 Kč). Podrobný přehled o výši průměrných mezd ve všech 19 sekcích CZ-NACE je uveden v následujícím grafu a tabulce č. 4 v příloze.

Průměrná měsíční nominální mzda podle sekcí CZ-NACE (v 1. čtvrtletí 2024)

Zdroj: Zpracováno z údajů ČSÚ

**17 odvětví CZ-NACE
zaznamenalo reálný
meziroční nárůst
průměrné mzdy
od +0,2 % do +8,8 %**

**V odvětví vzdělávání
došlo k reálnému
meziročnímu poklesu
průměrné mzdy
o -0,2 %**

Meziroční nárůst průměrných výdělků v jednotlivých odvětvích byl opět značně diferencovaný. Na jedné straně tři odvětví zaznamenala dvouciferný nominální nárůst průměrné mzdy, na straně druhé u dvou odvětví zvýšení průměrné mzdy nepřevýšilo míru inflace. Největší nárůst průměrné mzdy zaznamenalo odvětví „zdravotní a sociální péče“ (nominálně o 11,1 %, reálně o 8,8 %); naopak nejnižší meziroční nárůst průměrné mzdy byl v odvětvích

„vzdělávání“ (nominálně nárůst o 1,9 %, reálně pokles o 0,2 %) a „veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení“ (nominálně nárůst o 2,1 %, reálně stagnace).

Meziodvětvová mzdová diference v 1. čtvrtletí 2024 poklesla; variační koeficient průměrných mezd (podle sekcí CZ-NACE) se snížil o 0,6 p. b. na 35,7 %.

Výše průměrné nominální mzdy se výrazně lišila i podle velikosti zpravodajské jednotky, tj. čím větší byl počet zaměstnanců, tím vyšší byla průměrná mzda. V podnicích do 19 zaměstnanců byla nejnižší a činila 31 660 Kč (cca 72 % průměrné mzdy v národním hospodářství). Naopak nejvyšší průměrná mzda 53 251 Kč (více než 121 % průměru) byla vyplacena v organizacích s 1 000 a více zaměstnanci. Největší nárůst průměrné nominální mzdy o 8,6 %, resp. 8,2 % byl zaznamenán u největších zaměstnavatelů (s počtem zaměstnanců od 500 do 999, resp. s 1 000 a více) a naopak nejnižší nárůst o 4,6 % u zaměstnavatelů s 50 až 99 zaměstnanci. K nárůstu počtu zaměstnanců došlo u všech sledovaných velikostních kategorií zaměstnavatelů (v rozsahu od 1,2 tis. do 8,1 tis.) s výjimkou nejmenších a největších zpravodajských jednotek (pokles o 0,9 tis., resp. 4,6 tis. zaměstnanců) a zaměstnavatelů s 250 až 499 zaměstnanci (pokles o 10,6 tis.) – podrobněji viz tabulku č. 5 v příloze.

V územním členění podle krajů (viz následující graf) bylo dosaženo nejvyšší průměrné měsíční mzdy 56 372 Kč v hl. m. Praze, ve kterém byl zároveň evidován největší počet zaměstnanců (863,6 tis. podle pracovní metodu z údajů z podnikového výkaznictví ČSÚ). Dlouhodobě jde o region, který úrovní průměrné mzdy výrazně převyšuje celorepublikový průměr, a to o cca 28 % (o 12 431 Kč); jednalo se zároveň o kraj s největším nárůstem počtu zaměstnanců (o 17,4 tis., tj. 2,1 %). S velkým odstupem a překročením hranice 43 000 Kč následoval Středočeský kraj. Nejčastěji byl zastoupen interval s průměrnou mzdou 39 001 až 40 000 Kč, který zahrnoval 5 krajů (Jihočeský, Vysočina, Královéhradecký, Moravskoslezský a Liberecký). Nejnižší průměrná mzda 37 089 Kč byla zaznamenána v Karlovarském kraji. Na rozdíl od odvětvového členění dynamika průměrných mezd v regionálním členění vykazala vyrovnanější nárůst mezi jednotlivými kraji a nebyly zaznamenány větší odchylky od průměru za celou republiku. Nejvýznamnější relativní vzestup zaznamenaly Středočeský a Plzeňský kraj (oba shodně o 7,6 %); naopak k nejnižšímu nárůstu došlo v hl. m. Praze (o 6,2 %) a Kraji Vysočina (o 6,5 %). Ve všech krajích ČR průměrná reálná mzda vzrostla od 4,0 % do 5,4 % – viz tabulku č. 6 v příloze.

Průměrná hrubá měsíční nominální mzda v krajích ČR (v 1. čtvrtletí 2024)

Zdroj: Zpracováno z údajů ČSÚ

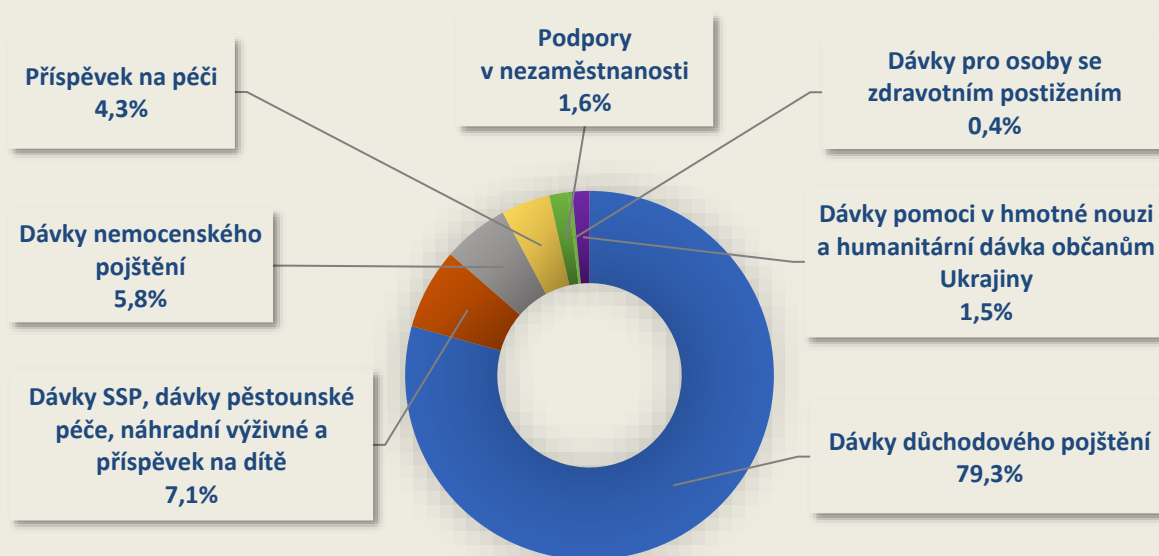
Diferenciace extrémních mzdových hladin na úrovni krajů se zvýšila o 930 Kč na 19 283 Kč (hl. m. Praha x Karlovarský kraj). Hodnota variačního koeficientu v tomto členění však mírně poklesla z 11,3 % v 1. čtvrtletí 2023 na 11,1 % v 1. čtvrtletí 2024.

1.3 Sociální příjmy

Celkový objem sociálních příjmů (druhé nejvyšší složky peněžních příjmů domácností) dosáhl v 1. čtvrtletí 2024 částky 216,8 mld. Kč a převýšil skutečnost stejného období roku 2023 o 11,1 mld. Kč, tj. o 5,4 % nominálně, reálně o 3,2 %.

Podíl sociálních příjmů ve struktuře celkových příjmů domácností dosáhl 17,8 % – stejně jako v 1. čtvrtletí 2023. Nominální pokles byl zaznamenán u dávek pomoci v hmotné nouzi a humanitární dávky občanům Ukrajiny. Příjmy občanů ze zbývajících druhů sociálních dávek se zvýšily – viz tabulku č. 7 v příloze.

Struktura sociálních příjmů obyvatelstva
(v 1. čtvrtletí 2024)

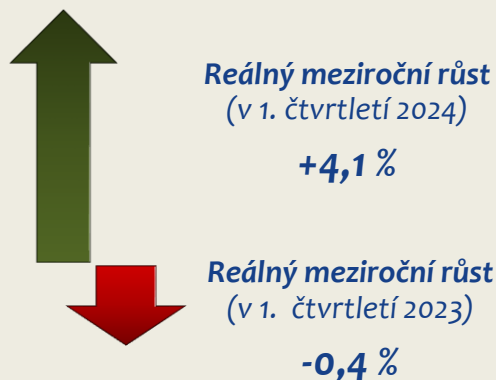

Zdroj: Zpracováno z údajů ČSSZ, JVM a MPSV

Podíl zatížení hrubého domácího produktu sociálními transfery (relace objemu sociálních příjmů k objemu HDP v běžných cenách) v 1. čtvrtletí 2024 dosáhl 11,1 %, což bylo o 0,2 p. b. více než v 1. čtvrtletí 2023.

Na dávky důchodového pojištění bylo v 1. čtvrtletí 2024 poskytnuto (bez dávek vyplácených do ciziny) 171,9 mld. Kč, tj. o 10,2 mld. Kč (o 6,3 %) více než v 1. čtvrtletí 2023. Růst výdajů na důchody vyvolaný valorizacemi důchodů činil od začátku roku 8,9 mld. Kč. Dané výdaje byly ovlivněny valorizací, která proběhla v lednu 2024 (základní výměra důchodu se zvýšila o 360 Kč), a valorizací v mimořádném termínu v červnu 2023 (zvýšení procentní výměry o 2,3 % a o 400 Kč).

Nárůst zaznamenaly výdaje na starobní důchody (bez dávek vyplácených do ciziny), a to o 8,5 mld. Kč (o 6,2 %) na 144,6 mld. Kč. Jejich podíl na celkovém objemu výdajů na dávky důchodového pojištění dosáhl 84,1 %. Výdaje na invalidní důchody se (bez dávek vyplácených do ciziny) zvýšily o 1,0 mld. Kč na 16,8 mld. Kč. Vzrostly rovněž výdaje na pozůstalostní důchody, a to o 0,7 mld. Kč na 10,4 mld. Kč.

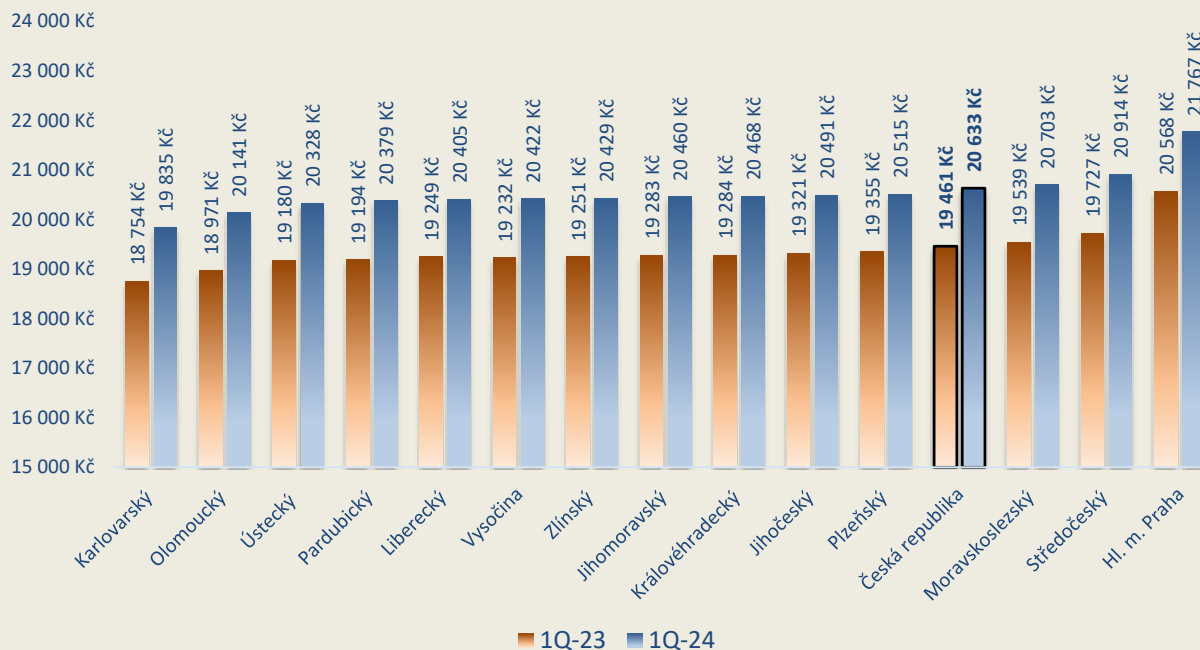
Průměrná výše (samostatně vypláceného) starobního důchodu se v období leden až březen 2024 meziročně zvýšila o 1 186 Kč (o 6,1 %) na 20 676 Kč, v reálném vyjádření vzrostla o 4,1 % (při použití indexu životních nákladů domácností důchodců 101,9 %).

Podíl starobního důchodu celkem na průměrné hrubé měsíční nominální mzdě na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství se snížil a představoval 47,1 % – o 0,4 p. b. méně než v 1. čtvrtletí 2023.

V březnu 2024

- o pobíralo důchod 2 847,0 tis. osob, přičemž jejich počet se meziročně zvýšil o 8,8 tis. Počet důchodců se starobním důchodem (včetně poměrného starobního) se zvýšil o 11,0 tis. (o 0,5 %) na 2 370,3 osob, v rámci této skupiny důchodců činil počet důchodců s trvale kráceným předčasným důchodem 744,9 tis. (oproti stejnému období předchozího roku se zvýšil o 58,8 tis., tj. o 8,6 %). Meziročně se snížily počty příjemců invalidních důchodů o 1,9 tis. na 411,5 tis. (o 0,5 %); ke snížení došlo také u vdovských a vdoveckých důchodů o 1,0 tis. osob (o 4,3 %), naopak ke zvýšení u sirotčího důchodu o 0,7 tis. osob (1,7 %),
- o průměrný nominální starobní důchod (vyplácený samostatně) dosáhl 20 682 Kč a převýšil o 1 180 Kč skutečnost stejného měsíce 2023 (viz tabulku č. 8 v příloze). U žen činil 19 477 Kč, čímž představoval 88,6 % průměrného důchodu mužů (21 972 Kč). Průměrná výše trvale kráceného předčasného důchodu byla oproti průměrnému starobnímu důchodu o 1 687 Kč nižší a dosáhla 18 995 Kč (o 1 377 Kč více než v březnu 2023), z toho u mužů 20 205 Kč a u žen 17 849 Kč,
- o stejně jako v březnu 2023 pobírali nejvyšší starobní důchod občané v hl. m. Praze – 21 767 Kč (nárůst o 1 199 Kč), nejnižší v Karlovarském kraji – 19 835 Kč (nárůst o 1 081 Kč),

Průměrná výše starobního důchodu dle kraje (v březnu 2023 a 2024)

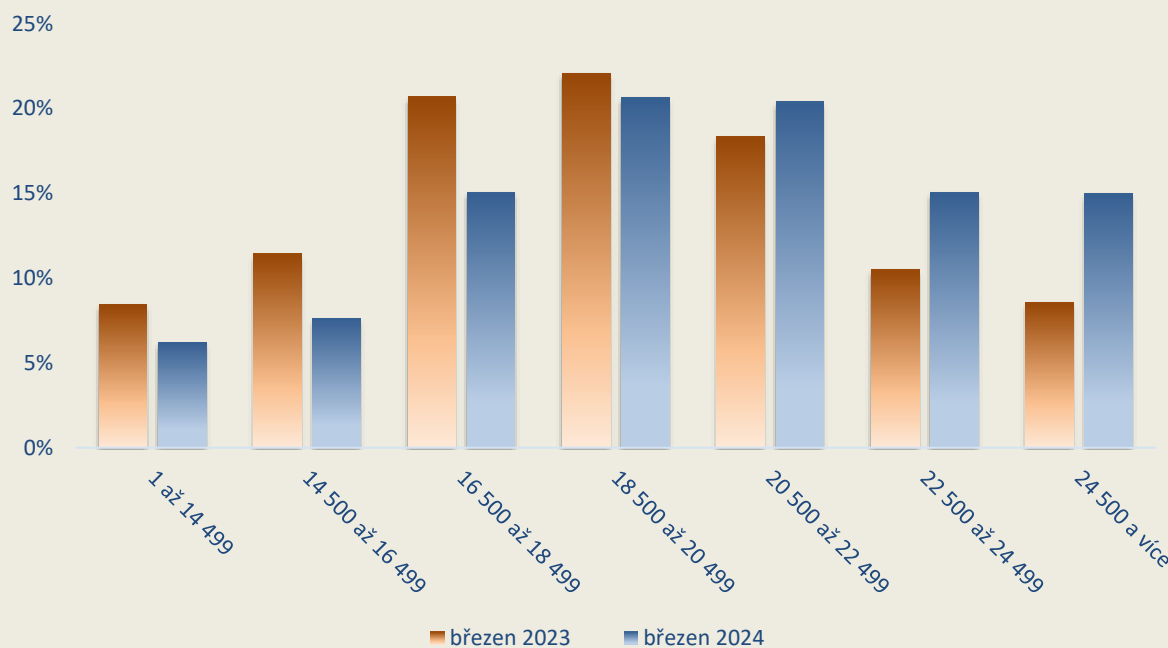

Poznámka: Včetně poměrného starobního důchodu

Zdroj: Zpracováno z údajů ČSSZ

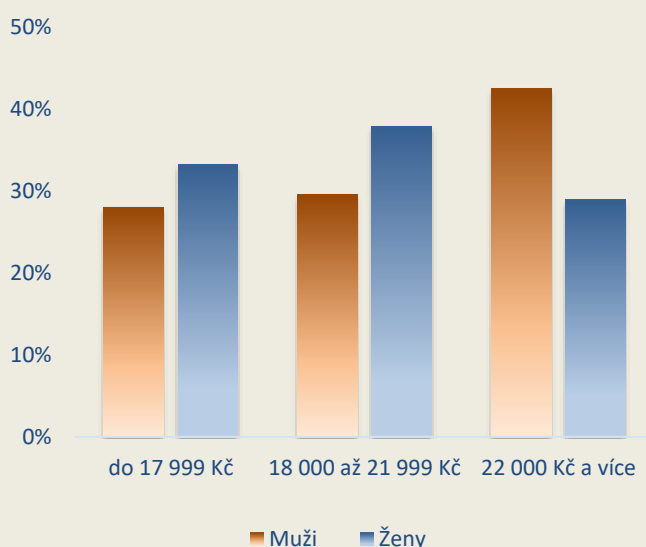
- o pobíralo samostatně vyplácený starobní důchod do 13 999 Kč měsíčně 5,3 % osob, ve výši 14 000 – 19 999 Kč měsíčně 38,9 % osob, ve výši 20 000 – 25 999 Kč měsíčně 47,4 % osob a 26 000 Kč a více pobíralo 8,4 % důchodců,

Relativní rozložení počtu samostatně vyplácených starobních důchodů (intervaly v Kč)

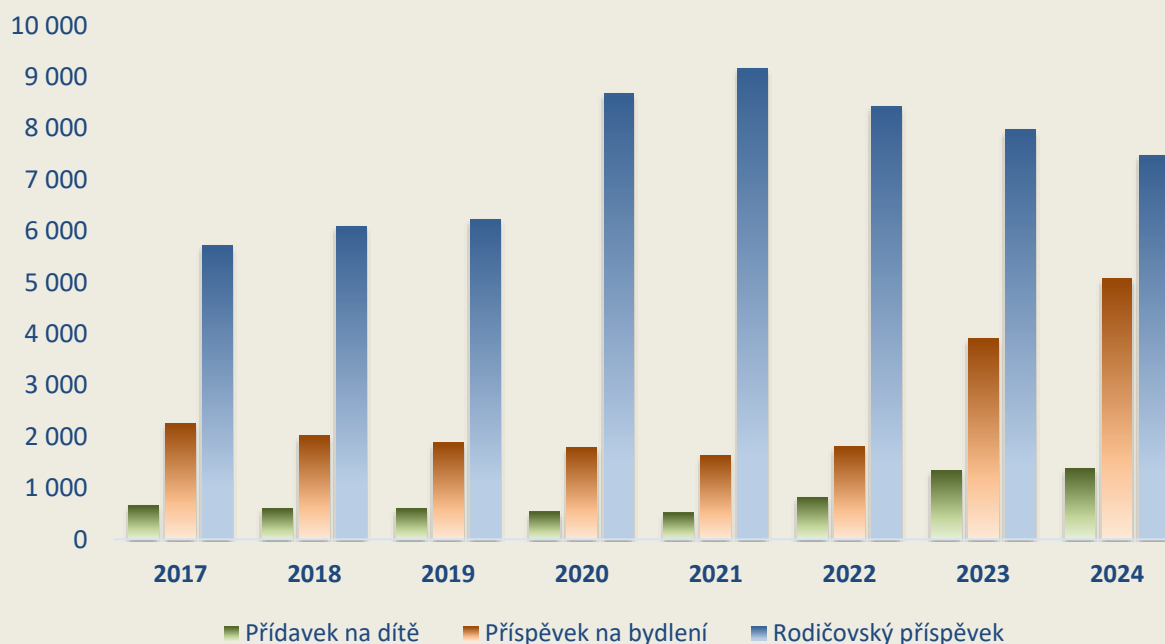
Zdroj: Zpracováno z údajů MPSV

- o relativní rozložení všech druhů důchodů dle pohlaví zobrazuje tento graf (z celkového počtu 2 847 tis. příjemců bylo 1 183 tis. mužů a 1 664 tis. žen); ve skupinách s důchodem nižším než 21 999 Kč převládaly ženy (vyjádřeno jako podíl daného příjmového intervalu k celkovému počtu osob stejného pohlaví), v intervalech nad tuto úroveň naopak výrazně převažovali muži.

Na dávkách státní sociální podpory, péčovské péče, náhradního výživného a jednorázový příspěvek na dítě bylo vyplaceno 15,3 mld. Kč. V hodnoceném období bylo touto formou vyplaceno meziročně o 0,6 mld. Kč více finančních prostředků (o 3,9 %) než ve stejném období předchozího roku – viz tabulku č. 9 v příloze.

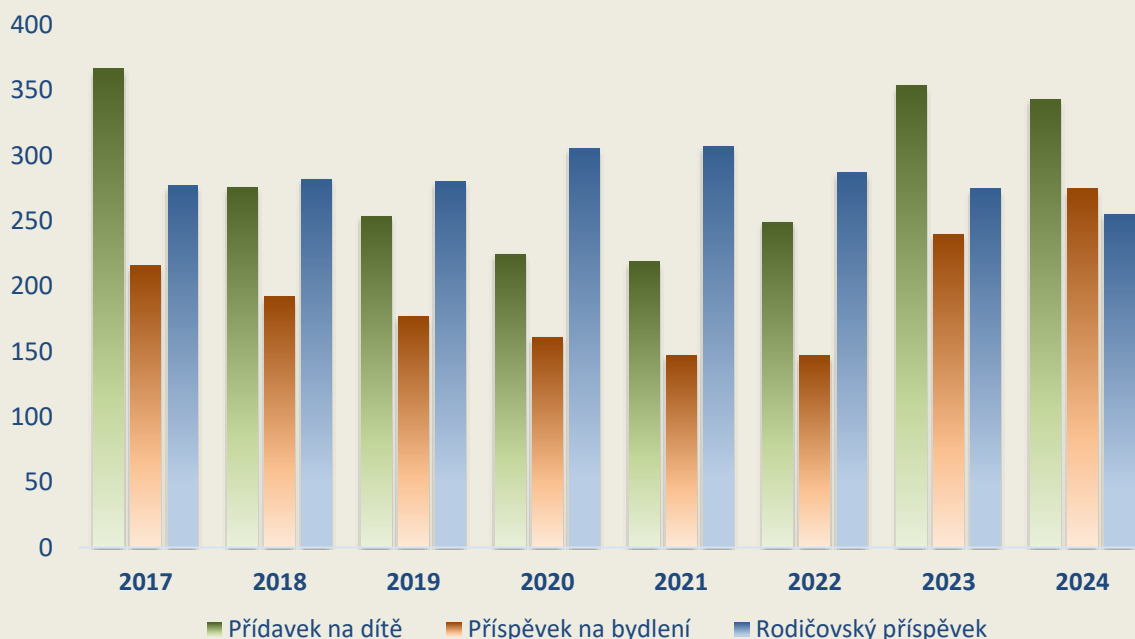
Výdaje na vybrané dávky státní sociální podpory v 1. čtvrtletí daného roku (v mil. Kč)

Zdroj: Zpracováno z údajů MPSV

Poznámka: V roce 2020 došlo ke skokovému nárůstu výdajů na rodičovský příspěvek v důsledku navýšení příspěvku od 1. ledna 2020 o 80 000 Kč (resp. o 120 000 Kč u vícerčat).

Vývoj průměrného měsíčního počtu příjemců vybraných dávek státní sociální podpory v 1. čtvrtletí daného roku (v tis. osob)

Zdroj: Zpracováno z údajů MPSV

Výdaje na rozhodující dávku tohoto systému – rodičovský příspěvek se snížily o 0,5 mld. Kč (o 6,4 %) na 7,5 mld. Kč. Průměrný počet měsíčně vyplácených dávek klesl (jedním z důvodů byla snižující se porodnost) o 7,1 %, tj. o 19,5 tis. na 255,1 tis. – viz tabulky č. 9 až 11 v příloze.

Vlivem doznívající energetické krize se zvýšily výdaje na příspěvek na bydlení. Bylo na něj vynaloženo 5,1 mld. Kč, tj. o 30,0 % (o 1,2 mld. Kč) více při zvýšeném počtu v průměru měsíčně vyplácených dávek (o 14,4 %, tj. o 34,6 tis.) na 274,5 tis., jejichž průměrná výše vzrostla z 5 441 Kč na 6 190 Kč (o 13,8 %); nejvyšší byla v hl. m. Praze (8 177 Kč), nejnižší ve Zlínském kraji (4 755 Kč) – viz tabulky č. 9 až 12 v příloze.

Na dávky pěstounské péče bylo poskytnuto o 5,3 % (o 64,5 mil. Kč) meziročně více, tedy 1,3 mld. Kč. Průměrný počet měsíčně vyplácených dávek se zvýšil o 2,8 % (na 37,2 tis.) – viz tabulky č. 9 až 11 v příloze.

Formou přídavku na dítě bylo vyplaceno 1,4 mld. Kč, tj. o 3,4 % více než ve stejném období předchozího roku. Průměrný měsíční počet vyplácených dávek ve sledovaném období meziročně klesl o 3,0 % – viz tabulky č. 9 až 11 v příloze.

Formou dávek nemocenského pojištění bylo v 1. čtvrtletí 2024 poskytnuto 12,6 mld. Kč, což bylo o 155,9 mil. Kč (o 1,2 %) více než ve srovnatelném období předchozího roku – viz tabulku č. 7 v příloze.

Další významnou složkou sociálních příjmů domácností byl příspěvek na péči. V hodnoceném období bylo takto čerpáno 9,3 mld. Kč, což bylo pouze o 0,1 % (o 5,9 mil. Kč) meziročně více – viz tabulku č. 14 v příloze.

Měsíčně bylo v průměru vyplaceno 369,8 tis. dávek, tedy o 1,8 tis. (o 0,5 %) více než v 1. čtvrtletí 2023, z toho 33,5 tis. (9,1 %) dětem do 18 let a 336,3 tis. (90,9 %) osobám ve věku 18 let a starším. V I. stupni závislosti bylo čerpáno 101,9 tis. (27,5 %), ve II. stupni 114,7 tis. (31,0), ve III. stupni 96,7 tis. (26,2 %) a ve IV. stupni 56,5 tis. dávek (15,3 %).

V lednu až březnu 2024 bylo na podpory v nezaměstnanosti vyčerpáno 3,4 mld. Kč při meziročním nárůstu o 16,1 % (o 0,5 mld. Kč) – viz tabulku č. 7 v příloze.

Ve sledovaném období se zvýšil průměrný podíl nezaměstnaných osob o 0,1 p. b. na 3,9 %. Průměrný počet evidovaných nezaměstnaných se meziročně zvýšil o 12,5 tis. na 291,9 tis., k nárůstu došlo také u průměrného počtu evidovaných nezaměstnaných s nárokem na podporu o 6,8 tis. na 96,5 tis. Průměrná výše podpory v nezaměstnanosti se ve sledovaném období zvýšila o 930 Kč na 10 733 Kč, u mužů činila 11 674 Kč a u žen 9 814 Kč. Podíl žen pobírajících podporu v nezaměstnanosti na celkovém počtu uchazečů s podporou činil 50,6 % (o 0,4 p. b. méně než v 1. čtvrtletí 2023). Na jedno volné pracovní místo připadalo 1,1 uchazeče (o 0,1 více).

Meziroční nárůst průměrné výše podpory byl zaznamenán ve všech krajích ČR. Nejnižší průměrná podpora byla vykázána v kraji Moravskoslezském (9 902 Kč), nejvyšší v hl. m. Praze (13 627 Kč) – viz tabulku č. 15 v příloze.

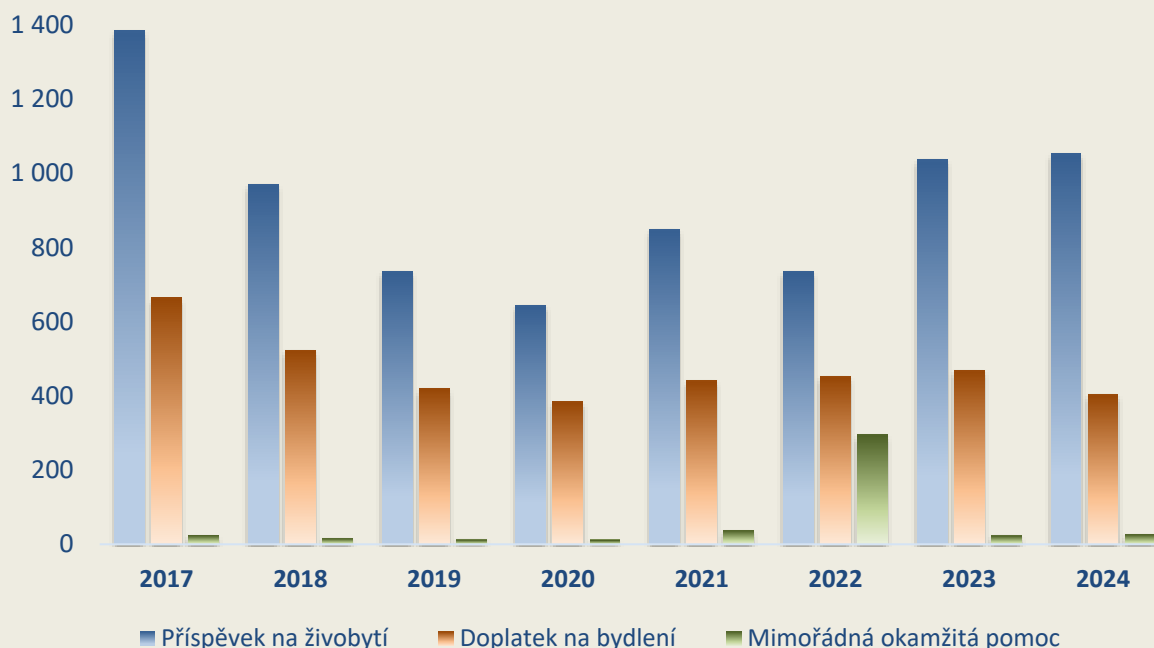
Průměrná výše podpory v nezaměstnanosti v krajích ČR (v 1. čtvrtletí 2024)

Zdroj: Zpracováno z údajů MPSV

Na dávky pomoci v hmotné nouzi a humanitární dávku občanům Ukrajiny bylo poskytnuto celkem 3,3 mld. Kč s tím, že na dávky pomoci v hmotné nouzi bylo čerpáno 1,5 mld. Kč (pokles o 45,7 mil. Kč, tj. o 3,0 %) a na humanitární dávku občanům Ukrajiny 1,9 mld. Kč (pokles o 286,6 mil. Kč, tj. o 13,3 %). Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi se zvýšily ve třech krajích – nejvíce v Jihočeském kraji (o 3,8 %), naopak nejvýraznější snížení výdajů bylo vykázáno v kraji Jihomoravském (o 11,1 %) – viz tabulky č. 7, 16 a 17 v příloze. Vývoj výdajů na jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi ukazuje následující graf.

Dávky pomoci v hmotné nouzi (v mil. Kč)

Zdroj: Zpracováno z údajů ČSSZ

Výdaje na příspěvek na živobytí vzrostly na 1,1 mld. Kč. Oproti skutečnosti stejného období předchozího roku byly o 16,1 mil. Kč (o 1,6 %) vyšší. Meziročně se snížily v Jihomoravském kraji (o 6,6 %), v hl. m. Praze (o 2,9 %) a Zlínském kraji (o 1,9 %), v ostatních krajích se výdaje na tuto dávku zvýšily (nejvýrazněji v Jihočeském kraji, a to o 8,4 %) – viz tabulku č. 17 v příloze. Zhruba 53,3 % (o 1,2 p. b. více než v 1. čtvrtletí 2023) z celkového počtu dávek přiznaných za dané období minulého roku připadlo na domácnosti jednotlivců, 10,5 % (o 0,5 p. b. méně) na domácnosti s 5 a více členy. Průměrná výše vyplacené dávky činila 5 498 Kč.

Na doplatku na bydlení bylo vyplaceno 403,4 mil. Kč (o 65,4 mil. Kč, tj. o 14,0 % méně než ve stejném období roku 2023). Pokles objemu prostředků na tuto dávku byl zaznamenán ve všech krajích až na kraj Vysočina, ve kterém zůstal na stejné úrovni. Z hlediska struktury domácností bylo v 1. čtvrtletí letošního roku vyplaceno 58,1 % dávek domácnostem jednotlivců, domácnostem s 5 a více členy 8,7 % dávek. Průměrná výše dávky činila 5 532 Kč (o 710 Kč meziročně více).

Výdaje na mimořádnou okamžitou pomoc se oproti srovnatelnému období předchozího roku zvýšily. Vyplaceno na ni bylo 27,3 mil. Kč, tj. o 15,2 % více – viz tabulku č. 16.

Na dávky pro osoby se zdravotním postižením bylo vyplaceno 960,3 mil. Kč (o 5,2 % více než ve stejném období roku 2023). V průběhu 1. čtvrtletí 2024 bylo vyplaceno 1,6 tis. příspěvků na zvláštní pomůcku (z hlediska typu pomůcky bylo nejvíce příspěvků vyplaceno na motorové vozidlo – 0,6 tis.) v úhrnné výši 235,2 mil. Kč (o 10,2 % více). Příspěvků na mobilitu bylo čerpáno v průměru měsíčně 266,0 tis. a bylo na ně vyplaceno za leden až březen 2024 celkem 725,1 mil. Kč (o 3,7 % více) – viz tabulku č. 18 v příloze.

Sociální příjmy obyvatelstva

Druh příjmu	Výdaje v mil. Kč	
	1. čtvrtletí 2023	1. čtvrtletí 2024
Dávky důchodového pojištění	161 725,0	171 914,4
Dávky státní sociální podpory, dávky pěstounské péče, náhradní výživné a jednorázový příspěvek na dítě	14 712,8	15 287,1
Dávky nemocenského pojištění	12 482,2	12 638,1
Příspěvek na péči	9 265,7	9 271,6
Podpory v nezaměstnanosti	2 915,8	3 384,9
Dávky pro osoby se zdravotním postižením	912,5	960,3
Dávky pomoci v hmotné nouzi	3 677,2	3 344,9
Sociální příjmy celkem	205 691,2	216 801,3

Zdroj: Zpracováno z údajů ČSSZ, JVM a MPSV

1.4 Ostatní příjmy

Podíl ostatních příjmů (tj. těch, jež nemají charakter příjmů ze závislé pracovní činnosti nebo sociálních příjmů) na celkových příjmech domácností (v makroekonomickém pohledu) představoval přibližně 44 % (zhruba o 1 p. b. méně než v 1. čtvrtletí 2023).

Objem těchto příjmů lze na základě dostupných údajů o výši jednotlivých hlavních položek spadajících do této příjmové skupiny odhadnout na cca 590 až 600 mld. Kč.

Nejdůležitějšími položkami příjmů (statisticky zařazenými do kategorie „ostatních“) jsou zejména:

- příjmy z (drobného) podnikání,
- příjmy z majetku (pronájmy, prodeje, dividendy z cenných papírů, renty apod.),
- přijaté půjčky,
- příjmy z pojištění,
- přijaté úroky z vkladů, půjček, dluhopisů,
- příjmy ze zahraničí,
- dary, výhry, stipendia, výživné,
- příjmy z dědictví a
- příjmy z tzv. šedé („stínové“) ekonomiky.

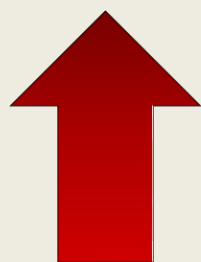
Povaha těchto příjmů objektivně neumožňuje komplexní (statistickou) kvantifikaci úrovně a vývoje všech jejich výše uvedených druhů. S využitím dat čerpaných ze statistiky národních účtů ČSÚ a evidence ČNB lze konkrétně specifikovat pouze některé (často do určité míry agregované) klíčové položky (data představují celkové objemy):

- hrubý smíšený důchod (vč. hrubého provozního přebytku) – zahrnující především zisk drobných podnikatelů z výrobních činností a poskytovaných služeb (včetně jejich pracovních důchodů) a rovněž odhadované příjmy ze „šedé“ ekonomiky ve výši několika desítek miliard korun – představoval 303,9 mld. Kč a meziročně (nominálně) poklesl o 3,6 % (-11,3 mld. Kč),

- důchody z vlastnictví činily 82,9 mld. Kč (proti 1. čtvrtletí 2023 nominální růst o 16,8 %); v jejich rámci došlo k reálnému nárůstu u přijatých úroků (představovaly celkem 34,4 mld. Kč, +3,3 %) a reinvestovaných zisků z přímých zahraničních investic (20,3 mld. Kč, +116,2 %); reálný pokles byl zaznamenán u rozdělovaných důchodů společností (-1,3 %) – jde hlavně o dividendy a jiné důchody z rozdělovaného zisku (celkem činily 12,9 mld. Kč); ostatních důchodů z investic (11,4 mld. Kč; -5,3 %) a důchodů z půdy (renty 3,9 mld. Kč, reálný pokles o 2,1 %),
- tzv. ostatní běžné příjmy (transfery) v celkové výši 186,8 mld. Kč meziročně vzrostly o 12,8 %; z toho 7,7 mld. Kč představovaly náhrady z neživotního pojištění (ve srovnání s 1. čtvrtletím 2023 to znamenalo reálný pokles jejich objemu o 4,9 %) a 179,1 mld. Kč „jiné“ běžné transfery (mj. výhry, stipendia, výživné, dary, převody ze zahraničí a příjmy plynoucí z odškodnění obětí nacistické perzekuce, účastníků zahraničního a národního odboje a politických vězňů); jejich objem v reálném vyjádření vrostl o 11,3 %.

2. SPOTŘEBITELSKÉ CENY A ŽIVOTNÍ NÁKLADY

Vlivem zmírněného růstu cen a vysoké srovnávací základny z 1. čtvrtletí 2023 se na začátku tohoto roku meziroční index spotřebitelských cen přiblížil úrovni inflačního cíle a v průměru za celé 1. čtvrtletí dosáhl úrovně 102,1 %.

Významný proinflační vliv v 1. čtvrtletí:
bydlení
rekreace a kultura
alkoholické nápoje, tabák

Významný protiinflační vliv v 1. čtvrtletí:
potraviny a nealkoholické nápoje

Mezičtvrtletní index růstu cen v 1. čtvrtletí 2024 činil 101,4 %, což bylo o 5,5 p. b. méně než ve stejném období minulého roku.

V mezičtvrtletním srovnání byla zřejmá od 2. čtvrtletí 2023 pokračující dynamika poklesu cen potravin a nealkoholických nápojů. Na začátku roku měly v tomto ohledu vliv i lednové změny u DPH. Zvýšení regulované složky cen naopak proinflačně ovlivnilo náklady v oddíle bydlení (u elektřiny, vodného, stočného, tepla a teplé vody). Stejným směrem působil ve

sledovaném období i oddíl alkoholické nápoje, tabák, kde bylo jedním z relevantních faktorů zvýšení spotřebních daní na líc a tabákové výrobky. Mezičtvrtletní nárůst cen v oddíle rekreace a kultura byl v 1. čtvrtletí 2024 zejména důsledkem pravidelného sezónního růstu cen dovolených s komplexními službami.

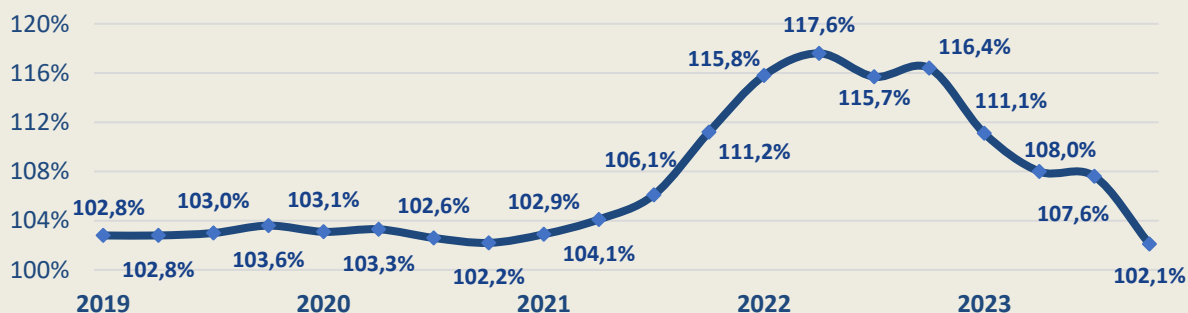
Meziroční dynamika růstu cen se oproti minulému roku podstatně snížila.

V 1. čtvrtletí 2023 činil meziroční index 116,4 %, avšak v průběhu minulého roku plynule klesl až na úroveň 107,6 % ve 4. čtvrtletí. V důsledku této vysoké srovnávací základny a nižšího mezičtvrtletního růstu cen (oproti minulému roku) se meziroční index za celé 1. čtvrtletí 2024 skokově snížil na úroveň 102,1 %. Ve většině cenových oddílů došlo oproti konci minulého roku k poklesu meziročního cenového růstu. Nejvíce to bylo zřejmé u oddílu bydlení, kde došlo ke snížení meziročního růstu dokonce o 14,4 p. b. Podstatná změna byla zaznamenána i u potravin

Rozklad úhrnného meziročního indexu spotřebitelských cen v březnu 2024	102,0 %
Pořadí oddílů podle výše vlivu (v p. b.)	
Bydlení, voda, energie, paliva	+0,9
Stravování a ubytování	+0,5
Alkoholické nápoje, tabák	+0,4
Doprava	+0,4
Rekreace a kultura	+0,3
Odívání a obuv	+0,2
Ostatní zboží a služby	+0,2
Zdraví	+0,1
Pošty a telekomunikace	+0,1
Bytové vyb., zařízení dom., opravy	0,0
Vzdělávání	0,0
Potraviny a nealkoholické nápoje	-1,1

a nealkoholických nápojů, kde se již v minulém roce postupně snižoval meziroční růst a v 1. čtvrtletí 2024 dokonce tento oddíl přešel do poklesu. K opačné dynamice došlo u oddílu doprava, který byl ve 2. až 4. čtvrtletí 2023 v meziročním poklesu, ale v 1. čtvrtletí 2024 dosáhl index úrovně 101,7 %.

Vývoj meziročního indexu spotřebitelských cen v jednotlivých čtvrtletích

Zdroj: Zpracováno z údajů ČSÚ

Odlíšný byl meziroční vývoj nákladů sledovaných skupin domácností – nižší dynamika byla zaznamenána u domácností důchodců.

Životní náklady domácností důchodců ve srovnání s domácnostmi celkem rostly v průměru za celé 1. čtvrtletí 2024 o 0,2 p. b. pomaleji (tzn. meziroční index činil 101,9 %). Hlavním proinflačním faktorem byly stejně jako u domácností celkem rostoucí náklady v oddíle bydlení – u domácností důchodců dosáhl tento meziroční index v průměru za 1. čtvrtletí úrovně 104,4 % (o 1,0 p. b. více než domácnosti celkem), ale vliv měla i odlišná struktura spotřebního koše – u domácností důchodců nejsou sledovány náklady na imputované nájemné za bydlení. Dalším oddílem, kde domácnostem důchodců náklady rostly výrazněji, byl oddíl ostatní zboží a služby (o 3,3 p. b. více), hlavním důvodem je vyšší váha rychle rostoucích nákladů na sociální péči. Naopak podstatně nižší růst nákladů byl zaznamenán v případě rekreačních a kulturních služeb (o 2,8 p. b. méně).

Nejvýznamnější rozdíly mezi skupinami domácností průměr 1. čtvrtletí 2024 / 1. čtvrtletí 2023 (v %)

Klasifikace ve spotřebním koši domácností	Domácnosti celkem	Domácnosti důchodců	Rozdíl (v p. b.)
Spotřebitelské ceny celkem	102,1	101,9	-0,2
Bydlení, voda, energie, paliva	103,4	104,4	+1,0
imputované nájemné za bydlení ¹⁾	100,8	*	*
Rekreace a kultura	104,4	103,4	-1,0
rekreační a kulturní služby	106,9	104,1	-2,8
Vzdělávání	106,6	104,8	-1,8
Ostatní zboží a služby	103,3	106,6	+3,3

¹⁾ Index imputovaného nájemného za bydlení (náklady vlastnického bydlení) není ve spotřebním koši domácností důchodců sledován, což způsobilo zaznamenaný vysoký rozdíl u celkového indexu za bydlení, vodu, energii, paliva

Zdroj: Zpracováno z údajů ČSÚ

Růst cen v ČR byl na konci prvního čtvrtletí nižší než průměr pro EU.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP – cenový index propočtený podle metodiky Eurostatu pro potřeby porovnání inflace v jednotlivých členských zemích EU) v Česku činil v březnu 2024 meziročně 102,2 %. Průměr pro EU 27 dosáhl ve stejném měsíci 102,6 %. Celkově nejvyšší úroveň tohoto ukazatele vykazalo Rumunsko, Chorvatsko, Estonsko a Rakousko. Nejnižších hodnot naopak dosáhla Litva, Finsko a Dánsko.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen v ČR a EU (meziroční růst v %)

	Březen 2023	Červen 2023	Září 2023	Prosinec 2023	Březen 2024
EU 27	8,3	6,4	4,9	3,4	2,6
ČR	16,5	11,2	8,3	7,6	2,2
Rozdíl mezi ČR a EU (v p. b.)	8,2	4,8	3,4	4,2	-0,4

Zdroj: Eurostat

V tabulkové příloze jsou obsaženy údaje o vývoji indexů spotřebitelských cen v jednotlivých měsících 1. čtvrtletí 2024 (tabulka č. 19), podrobné indexy o sledovaných skupinách domácností (tabulka č. 20) a údaje o HICP všech členských států EU (tabulka č. 21).

3. PENĚŽNÍ VÝDAJE, ÚVĚRY A ÚSPORY DOMÁCNOSTÍ

3.1 Peněžní výdaje

Ze statistiky národních účtů ČSÚ vyplývá, že výdaje na konečnou spotřebu domácností měly v 1. čtvrtletí 2024 k vývoji národního hospodářství kladný příspěvek.

Celkem 875,7 mld. Kč vynaložil sektor domácností na výdaje spojené s individuální spotřebou (o 4,4 % více než v 1. čtvrtletí roku 2023); domácnosti tak nakoupily zboží a služby nominálně o 37,2 mld. Kč více, reálně – po zohlednění vysoké cenové inflace – to bylo o cca 19,2 mld. Kč (o 2,3 %) více než před rokem.

Výdaje sektoru domácností podle statistiky národních účtů

Ukazatel	mld. Kč		Meziroční index v %	
	1. čtvrtletí 2023	1. čtvrtletí 2024	nominální	reálný ¹⁾
Běžné výdaje celkem	558,1	618,3	110,8	108,5
z toho: Důchody z vlastnictví	18,1	19,9	109,9	107,6
Běžné daně z důchodu	58,4	70,3	120,5	118,0
Příspěvky na zdr. a soc. pojištění	309,2	333,9	108,0	105,8
Ostatní běžné transfery výdajové	172,4	194,2	112,6	110,3
Disponibilní důchod	1 059,1	1 082,8	102,2	100,1
z toho: Výdaje na individuální spotřebu	838,5	875,7	104,4	102,3
Hrubé úspory	222,7	204,5	91,8	89,9
Míra úspor (v %)	20,98	18,93	*	*

¹⁾ Při použití indexu spotřebitelských cen 102,1 %

Poznámka: Indexy jsou propočteny z nezaokrouhlených údajů; podrobnější informace o ukazatelích jsou uvedeny v příloze (tabulka č. 1)

Zdroj: Zpracováno z předběžných údajů ČSÚ

Na základě údajů ČSÚ ze čtvrtletních sektorových účtů stoupla v 1. čtvrtletí roku 2024 reálná spotřeba domácností a meziročně se proti stejnému období roku 2023 zvýšila o 1,5 %.

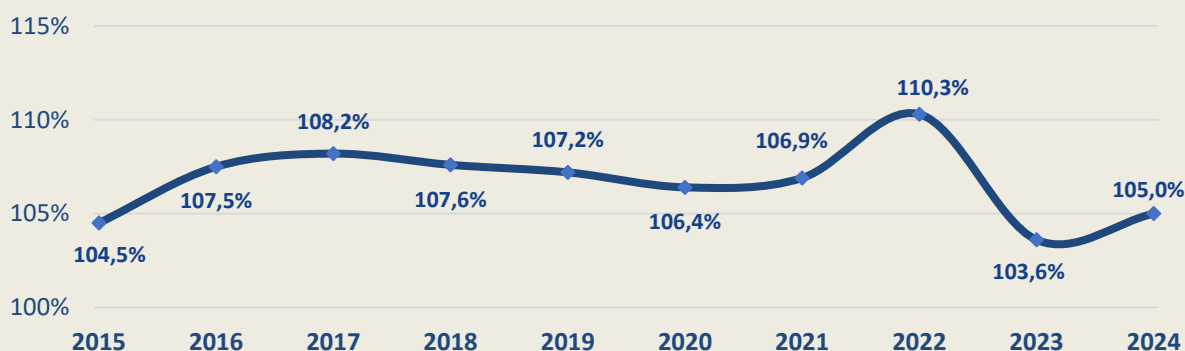
Míra investic domácností (jako podíl k hrubému disponibilnímu důchodu) činila 10,7 %, což bylo o 0,7 p. b. méně než v 1. čtvrtletí 2023.

3.2 Peněžní úvěry

Zrychlující dynamika růstu zadlužení domácností, kterou bylo možné sledovat v předchozích letech, od konce roku 2022 výrazně zpomalila a tento trend byl platný i v 1. čtvrtletí 2024. Důvodem bylo zejména zvolnění růstu úvěrů na bydlení.

Podle údajů ČNB činil k 31. 3. 2024 úhrnný objem bankovních půjček domácností evidovaných u peněžních ústavů 2 266,6 mld. Kč, což bylo o 107,6 mld. Kč více než ke stejnému dni předchozího roku. Nadále značně převažovaly půjčky na bydlení, byť je tempo jejich růstu výrazně nižší než v letech 2021 a 2022. Sledovaný ukazatel celkového objemu úvěrů si v mezičtvrtletním vyjádření zachoval dynamiku z druhé poloviny minulého roku.

Meziroční index celkových úvěrů domácností v březnu daného roku

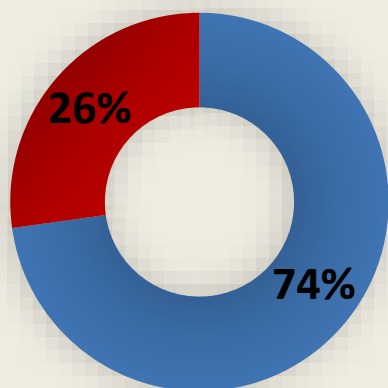
Zdroj: Zpracováno z údajů ČNB ARAD

Na začátku roku 2024 meziročně vzrostl objem tzv. nevýkonných úvěrů (nesplaceny tři po sobě jdoucí splátky úvěru, či došlo k zesplatnění) v oblasti půjček na bydlení, který představoval 12,9 mld. Kč (o 1,2 mld. Kč meziročně více). Rovněž celkový objem nevýkonných úvěrů byl meziročně ke konci roku vyšší (o 2,8 mld. Kč) a dosáhl úrovně 29,4 mld. Kč, což činilo 1,3 % z celkového objemu bankovních půjček českých domácností. I přes tento zaznamenaný nárůst je však dlouhodobá dynamika podílu nevýkonných úvěrů od 1. čtvrtletí 2013 (5,3 % z celkového objemu úvěrů) klesající.

Značnou část meziročního vzestupu celkového objemu bankovních peněžních půjček představovaly hypoteční a jiné úvěry na bydlení (1 754,5 mld. Kč), přičemž samotný objem hypotečních úvěrů se oproti stejnému období minulého roku zvýšil o 63,7 mld. Kč (na 1 653,0 mld. Kč). Podíl úvěrů na bydlení na celkovém objemu úvěrů domácnostem dlouhodobě vykazoval rostoucí trend, který dosáhl svého vrcholu na začátku roku 2023 (78,0 %). Ke konci března 2024 se tento podíl již mírně snížil a dosáhl úrovně 77,4 %.

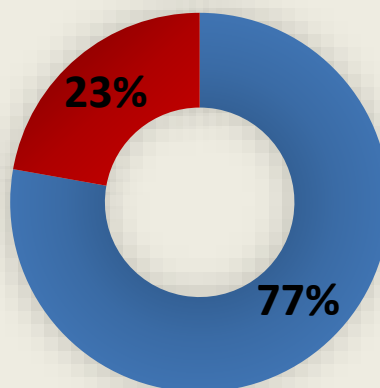
Struktura klientských úvěrů domácností v ČR

Stav k 31. 3. 2015

■ Úvěry na bydlení ■ Ostatní úvěry

Stav k 31. 3. 2024

■ Úvěry na bydlení ■ Ostatní úvěry

Zdroj: Zpracováno z údajů ČNB ARAD

Podle ČNB celkový objem úvěrů na spotřebu (na zboží a služby běžné spotřeby) meziročně vzrostl o 26,2 mld. Kč na 332,8 mld. Kč (o rok dříve se zvýšil o 20,0 mld. Kč). Vysoká dynamika růstu byla sledována zejména ve 2. čtvrtletí 2023.

Údaje bankovního a nebankovního registru CBCB ukazují, že ke konci 1. čtvrtletí 2024 se průměrná částka připadající na jednoho klienta s dlouhodobým dluhem, který tvoří zejména hypotéky a úvěry ze stavebního spoření, meziročně zvýšila o 7,7 % na 2 626,1 tis. Kč. Průměrná výše krátkodobého dluhu vzrostla o 5,1 % na 247,3 tis. Kč. Počet osob, které měly problémy se splácením úvěrů na bydlení, se meziročně snížil o 0,8 tis. (na 9,0 tis.) a počet lidí nesplácejících úvěry na spotřebu se snížil o 1,6 tis. (na 171,0 tis.).

V 1. čtvrtletí 2024 nastal meziroční nárůst celkového objemu prostředků poskytnutých nebankovními společnostmi prostřednictvím spotřebitelských úvěrů či leasingu (meziroční zvýšení o 10,0 %). Domácnosti si podle dat ČLFA touto formou půjčily od začátku roku celkem 7,0 mld. Kč.

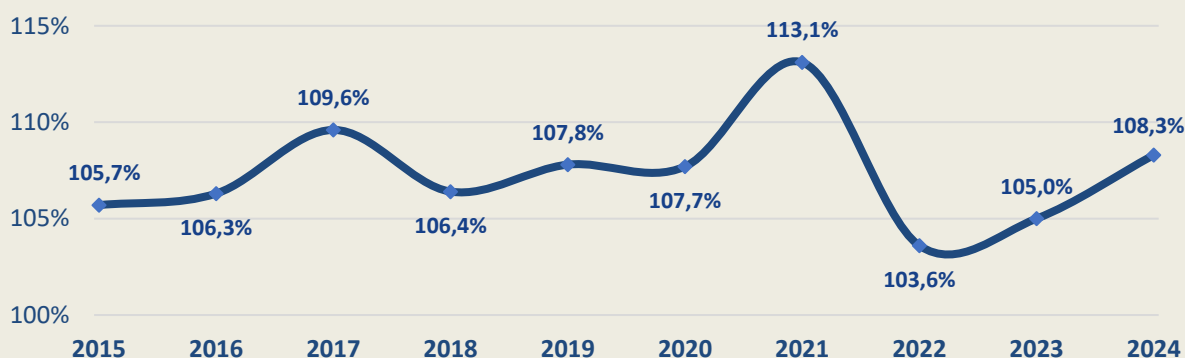
3.3 Úspory

Tvorba úspor domácností si na začátku tohoto roku zachovala posilující dynamiku z roku 2023 a dokonce i mírně přesáhla meziroční tempo z období před pandemií Covid-19.

Obnovený reálný růst příjmů a vyšší úroveň úrokových sazeb se projevily na celkových bankovních úsporách domácností. Ovlivněna byla rovněž i samotná struktura úspor. Relace celkového objemu bankovních půjček domácností k celkovému objemu bankovních vkladů domácností meziročně poklesla a ke konci března činila 60,7 % (úvěry/úspory). Tato relace se výrazně zvyšovala před rokem 2009 a po roce 2010 se pohybovala přibližně kolem úrovně 64 %.

Část českých domácností i přes zhoršenou ekonomickou situaci dokázala vytvářet nové úspory a celkově se (korunové a cizoměnové) vklady podle dostupných údajů ČNB k 31. 3. 2024 meziročně zvýšily o 286,4 mld. Kč na 3 733,0 mld. Kč (o rok dříve růst dosáhl pouze 165,2 mld. Kč). Po propadu tempa růstu úspor v roce 2022 se meziroční dynamika vrátila na úroveň běžnou před pandemií.

Meziroční index celkových vkladů domácností v březnu daného roku

Zdroj: Zpracováno z údajů ČNB ARAD

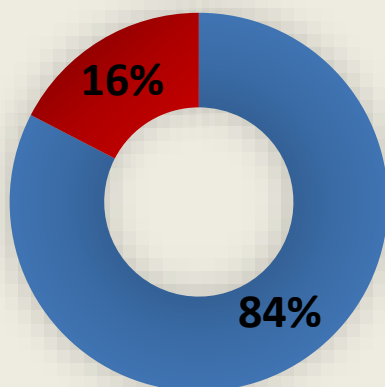
Úročení většiny forem vkladů se oproti roku 2023 nijak významně nezměnilo. Průměrná úroková sazba jednodenních vkladů podle ČNB k 31. 3. 2024 vzrostla na 1,70 % (o 0,15 p. b. více oproti stejnému období předcházejícího roku), sazba z vkladů s výpovědní lhůtou byla meziročně bez změny (tzn. 2,21 %). Pokles naopak nastal u úrokových sazeb s dohodnutou splatností s průměrným úročením 5,17 % (o 0,88 p. b. meziročně méně).

Domácnosti v souvislosti s vyšším úročením vkladů nadále výrazně využívaly i tvorbu úspor v jejich termínové formě (vklady se splatností nebo výpovědní lhůtou), přesto netermínované vklady (např. běžné účty) nadále tvořily 72,2 % celkových vkladů (meziroční pokles o 1,7 p. b.).

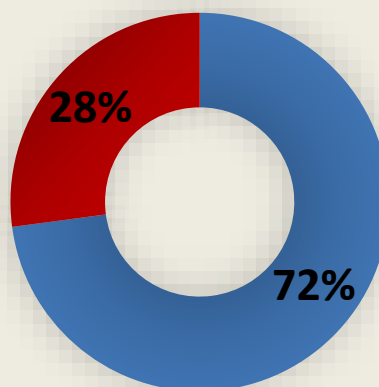
Netermínované vklady zvýšily k 31. 3. 2024 meziročně svůj objem o 149,9 mld. Kč, termínové vklady zaznamenaly ve stejném období růst o 136,5 mld. Kč. Jednalo se o zřejmou reakci domácností na vyšší úročení dlouhodobých vkladů, kdy v době dlouhodobě nízkého úročení vkladů klesl podíl termínových účtů až na úroveň 16,4 % z celkového objemu vkladů ke konci března 2021.

Struktura klientských vkladů domácností v ČR

Stav k 31. 3. 2021

Stav k 31. 3. 2024

■ Netermínované účty ■ Termínové účty

■ Netermínované účty ■ Termínové účty

Zdroj: Zpracováno z údajů ČNB ARAD

Podle údajů AKAT stav peněžních prostředků investovaných do tuzemských a zahraničních otevřených podílových fondů obyvatelstvem a institucemi činil ke konci března tohoto roku 1 020,3 mld. Kč, což bylo o 240,0 mld. Kč více než ve stejném období roku 2023. Na fyzické osoby připadalo 88 % z celkového objemu podílových fondů. Více investic zaznamenaly meziročně hlavně dluhopisové fondy, které svým meziročním zvýšením tvořily více než polovinu z celkového nárůstu. Větší objem majetku byl oproti zahraničním fondům ve fondech domácích (69,0 % z celkových investic).

C. VÝVOJ VE DRUHÉM ČTVRTLETÍ 2024 A PREDIKCE NA DALŠÍ OBDOBÍ

Na počátku roku 2024 se ekonomika nacházela v mírném oživení. Od druhé poloviny roku lze očekávat postupné zvyšování ekonomického výkonu. Hlavní příčinou růstu HDP by měla být zejména konečná spotřeba domácností (v důsledku reálného zvyšování příjmů domácností). V příštím roce, po robustnějším růstu všech složek HDP, by vzestup hrubého domácího produktu mohl oscilovat kolem 2,4 %.

Za celý rok 2024 je očekáván (oproti roku 2023) kladný růst HDP a v roce 2025 (za příznivých podmínek) další zvýšení meziroční růstu HDP v rozsahu cca 2,0 % až 2,8 %.

Z oblastí ovlivňujících příjmy domácností jsou dostupnými údaji základní data o mzdách v průmyslu a stavebnictví za jednotlivé měsíce 2. čtvrtletí letošního roku, z nichž vyplynuly tyto dílčí poznatky:

- v dubnu, květnu a červnu 2024 došlo v odvětví průmyslu v podnicích s 50 a více zaměstnanci k meziročnímu poklesu průměrného evidenčního počtu zaměstnanců o 1,9 %, resp. o 2,1 %, resp. o 2,2 %; ve stavebních podnicích (s 50 a více zaměstnanci) se jejich počet meziročně rovněž snížil, v dubnu o 1,1 %, květnu o 0,8 % a v červnu o 1,4 %,
- průměrná měsíční nominální mzda těchto zaměstnanců v průmyslu v dubnu meziročně vzrostla o 10,3 % (reálně o 7,2 %), v květnu o 8,5 % (reálně o 5,8 %) a v červnu (kdy činila 46 595 Kč) se zvýšila nominálně o 4,0 % (reálně o 2,0 %). Ve stavebních podnicích se zvýšila průměrná měsíční nominální mzda výše uvedených zaměstnanců v dubnu meziročně o 9,0 %, resp. v květnu o 8,8 %, resp. v červnu o 5,7 % a dosáhla v absolutním vyjádření 53 257 Kč. K meziročnímu nárůstu došlo ve stavebnictví u reálné mzdy v dubnu o 6,0 %, v květnu o 6,0 % a v červnu o 3,6 %.

Přírůstek průměrné nominální mzdy v národním hospodářství ČR by podle aktuální predikce mohl v letošním roce dosáhnout cca 6,9 % a v roce 2025 by se mohl pohybovat kolem 5,7 %. Reálná mzda by mohla při zohlednění predikované míry cenové inflace (viz dále) zaznamenat nárůst v letošním roce o cca 4,5 % a v příštím roce o cca 3,2 %.

V rámci sociálních příjmů byly u největší položky, tj. důchodů vykazány údaje o průměrné výši samostatně vypláceného starobního důchodu, která činila v červnu 20 704 Kč, tj. o 2,1 % více než před rokem.

Podle odhadu by průměrná výše samostatně vypláceného starobního důchodu mohla v letošním roce dosáhnout 20 701 Kč.

K 30. červnu 2024 evidoval Úřad práce ČR celkem 272,7 tis. uchazečů o zaměstnání, což je o 22,9 tis. osob více než před rokem. Podíl nezaměstnaných osob činil 3,6 %.

Lze očekávat, že za celý rok 2024 dosáhne podíl nezaměstnaných osob průměrné úrovně 3,6 až 4,0 %. V roce 2025 by se mohl podle aktuální predikce pohybovat v intervalu 3,5 až 3,9 %.

Úhrnná cenová hladina vzrostla ve 2. čtvrtletí 2024 proti předcházejícímu čtvrtletí o 0,8 %. Mezičtvrtletní vývoj ovlivnilo zvýšení cen v oddíle doprava, v oddíle alkoholické nápoje, tabák a v oddíle potravin a nealkoholické nápoje. K nejvýraznějšímu poklesu cen došlo v oddíle rekreace a kultura.

V meziročním pohledu byl ve 2. čtvrtletí 2024 vykázán přírůstek o 2,5 % (což bylo o 0,4 p. b. více než v předcházejícím čtvrtletí). Cenový vývoj ovlivnilo zejména zrychlení cenového růstu v oddílech doprava a alkoholické nápoje, tabák a zpomalení poklesu v oddíle potravin a nealkoholické nápoje. Na zpomalení růstu cen působil především cenový vývoj v oddíle odívání a obuv a v oddíle bydlení.

Na začátku roku 2024 došlo k poklesu meziročního růstu indexu spotřebitelských cen zejména vlivem vysoké srovnávací základny z ledna 2023. Z pohledu dlouhodobého průměru však byla meziměsíční cenová dynamika v samotném úvodu roku zvýšená vlivem působení netržních faktorů (regulační a administrativní opatření). U regulovaných cen došlo k dalšímu znatelnému nárůstu v březnu, kdy se projevilo zvýšení poplatku za dálniční známku. V rámci tržních cen byl v únoru a březnu zaznamenán proinflační vliv u pohonných hmot. Ceny pohonných hmot zaznamenaly na začátku srpna podle průběžných dat pokles. Náklady na potraviny jsou v letošním roce, s výjimkou ledna, dubna a července, klesající, což koreluje i s poklesem cen zemědělských výrobců. V důsledku toho by se meziroční cenový index měl v roce 2024 stabilizovat mezi inflačním cílem ČNB a jeho horní hranicí.

Průměrná míra cenové inflace by se měla v roce 2024 pohybovat v intervalu 2,1 až 2,5 % (střed 2,3 %). Výhled inflace na rok 2025 je v intervalu 1,4 až 3,4 % (střed 2,4 %).

Oproti dříve popsáným tendencím ve vývoji peněžních půjček se ve 2. čtvrtletí 2024 meziroční dynamika růstu mírně snížila. Stav bankovních úvěrů domácností byl v červnu meziročně o 4,3 % vyšší a přibližně dvě třetiny z uvedeného růstu představovaly úvěry na bydlení; celkový stav úvěrů domácností u bank činil ke konci června 2 302,4 mld. Kč.

Celkový objem bankovních úspor domácností byl na konci druhého čtvrtletí 2024 o 8,3 % meziročně vyšší a v absolutním vyjádření dosáhl tento nárůst 293,0 mld. Kč. Oproti dříve v textu popsáným trendům došlo ke zpomalení meziročního růstu termínových vkladů.

Vybrané ukazatele národního hospodářství v letech 2023 až 2025 (v %)

Ukazatel	2023 skutečnost	2024 predikce	2025 výhled
Hrubý domácí produkt (ve stálých cenách) ¹⁾	-0,1	1,1 (0,8 - 1,4)	2,4 (2,0 - 2,8)
Průměrná roční míra cenové inflace	10,7	2,3 (2,1 - 2,5)	2,4 (1,4 - 3,4)
Průměrná nominální mzda v NH ²⁾	8,0	6,9 (5,9 - 7,9)	5,7 (4,5 - 6,9)
Podíl nezaměstnaných osob ³⁾	3,6	3,8 (3,6 - 4,0)	3,7 (3,5 - 3,9)

¹⁾ Údaj je uveden bez očištění o nestejný počet pracovních dní

²⁾ Průměrná mzda vykazovaná ČSÚ na přepočtené počty zaměstnanců v celém národním hospodářství

³⁾ Podíl nezaměstnaných osob vyjadřující podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let k obyvatelstvu stejného věku (roční průměr)

Poznámka: Skutečnost je převzata z údajů ČSÚ, resp. MPSV (u PNO), predikce a výhledy jsou odhadem MPSV

* * *